

זמני השבת בפינסק:

הדלקת נרות: 17:58

שחרית: 9:30

מנחה: 18:00

יציאת השבת: 19:14

בס"ד, י"ח תשרי ה'תשס"ט, ערש"ק חול המועד סוכות - גיליון מס' 6

השבת בפינסק

יוצא לאור ע"י תלמידי ישיבת "פאר ישראל" פינסק, ברוס

חדש בפינסק

- ברוכים הבאים לאורחים החשובים שהגיעו לפינסק מרחבי העולם לרגל חג הסוכות.
- ישר כח לתלמידי ותלמידות בתי הספר "בית אהרן" שעמלו על קישוט הסוכות.
- מידי ערב נערכות בפינסק שמחות בית השואבה ברוב עם בזמר ובשיר.
- ביום רביעי א' דחול המועד נסענו עם בית הספר "בית אהרן - בנים" לעיר גרודנא, שם נהננו בפארק
- המים ובמתקנים נוספים. כמו כן מתוכננות פעילויות נוספות לבתי הספר "בית אהרן" לימי חול המועד.
- הציבור היקר מוזמן לטקס החלאקה של יהודה רוזנברג נ"י שיתקיים בעז"ה ביום שני ה' דחול המועד ערב שמיני עצרת הבעל"ט.
- ביום חמישי כ"ה תשרי הבעל"ט תתקיים שמחת הבר-מצוה לתלמיד היקר דוד רייכלגאוז נ"י ולתלמיד היקר ז'ניה טיסמניצקי נ"י. הציבור מוזמן.

פניני החג

ר' אברהם גבירצמן

לאורך השנה היהודית ישנם הרבה חפצים מסוגים שונים. שופר - בראש השנה, שמן זית - בחנוכה, מצה - בפסח, סוכה - בסוכות וכו'.

מטבע הדברים, לכל חפץ יש גודל ומידה מסוימת שהיא זו המגדירה אותו להיות אותו החפץ. ובאם לא יהיה החפץ בגודל ובמידה הנכונה, או אז אין נחשב אותו החפץ כיוון שאינו מקיים את יעודו. למשל: מובן ששולחן בגובה 5 ס"מ אינו נחשב לשולחן, אותו הדבר יהיה אם השולחן יהיה בגובה 50 ס"מ. היות שבגובה כזה אין אפשרות להשתמש בו למטרה שלכאורה לה הוא יועד.

גם לגבי הסוכה כתבו חכמים מדות מדויקות. שכל עוד הסוכה עומדת בקריטריונים אלו היא תחשב סוכה. היות וכל עניין הסוכה הוא "תשבו כאין תדורו", הסוכה אמורה להיות ראויה לדיורים.

אולם לגבי דבר אחד לכאורה חכמים לא התייחסו אליו כלל. והוא - מידות רוחבה של הסוכה. והטעם הוא שמעיקר הדין באם הייתה אפשרות לבנות סוכה בגודל של עיר, אותה סוכה הייתה כשרה.

דבר זה נלמד מהפסוק (ויקרא כ"ג, מ"ב) "בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות". בספר התורה המילה "בסוכות" כתובה בכתוב חסר בלא ואו "בסוכת" שמשמעו סוכה אחת. מכאן למדו חכמים שסוכה אחת ראויה שישבו בה כל ישראל.

ומובא בספרים שעניין זה מצטרף לשאר עניני חג הסוכות שמרמזים על האחדות. כידוע כל אחד מחגי ישראל מסמל נקודה חשובה ביסוד קיום העולם. חג הפסח מסמל בין השאר על החרות (המשמעות העמוקה של "החירות"), חג השבועות מרמז על החוכמה - קבלת התורה, כמו כן חג הסוכות מרמז על עניין "האחדות".

דבר זה רואים אנו ממצווה נוספת ומרכזית של החג מצוות ארבעת המינים. ידועים דברי חז"ל שכל אחד מארבעת המינים מסמל סוג מסוים של אנשים בעם ישראל. וציותה אותנו התורה לאגוד אותם יחד ולאחד בין כולם. למען נדע, כי על ידי האחדות נוכל לזכות שחג זה יהיה זמן "שמחתנו" ומשמחה זו נשאב שמחה וכוחות לכל השנה.

העלון מוקדש לרפואת אליהו יעקב בן אסתר ברכה ואסתר בת פאינה

סיפור לחול המועד

בו במקום החליט: מוטב להציל את פרנסתו של יהודי מלהוציא את הכסף על אתרוג יקר ומהודר.

"מהו המחיר האחרון שתבקש תמורת סוסך?", פנה אורי לפונדקאי.

"כבר אמרתי", התרגז האיש, "שווי של הסוס 80 זהובים, ואני מוכן למכרו ב- 50!". לאחר דין ודברים קצר, הסכים הפונדקאי לוותר על חמישה זהובים. אורי שלשל לידו ארבעים וחמשה זהובים, והסוס נמסר לעגלון הנדהם.

תחילה לא היה מסוגל להוציא הגה מפיו, ואחר כך לא פסק מלשבח ומלהודות למצילו המופלא. "לא לי עליך להודות, אלא לקב"ה", הצטנע אורי, "הרי אמרתי לך שהקב"ה יכול תמיד לעזור".

אורי מיהר לדרכו, ללמברג. עתה היו בכיסו רק חמישה זהובים. בכסף הזה יוכל לקנות רק אתרוג פשוט. אמנם כשר, אולם לא כעין זה שזכה לו בכל שנה.

הוא התבייש לעשות את החג בעירו. הלוא הכול יבקשו לברך על האתרוג שלו, ומה יתן להם? אתרוג בחמישה זהובים?

בהתייעצות עם אשתו, החליט לחוג את חג הסוכות במקום שאין מכירים אותו. הבחירה נפלה על העיר ליזנסק, שם ישב הצדיק רבי אלימלך.

אורי בליזנסק. יום ראשון של חג הסוכות. הוא נכנס לבית המדרש, התיישב בפינה, מאחורי כל קהל המתפללים, ושקע בתפילה.

רבי אלימלך ניצב לפני עמודו, והתכונן לאמירת ה'הלל'. לפתע החל להביט לצדדים, להסתכל אחורה - כאילו הוא מחפש משהו. ופתאום אמר לאחיו, הצדיק רבי זושא: "מרגיש אני ריח גן עדן הממלא את בית הכנסת".

האחים הקדושים עברו בין הספסלים, חלפו על פני המתפללים, עד שהגיעו לשורות האחרונות, ונעצרו ליד הצעיר אורי, שהיה שקוע בתפילתו.

"הנה", קרא הצדיק, "מכאן נודף הריח המופלא, מן האתרוג של הצעיר הזה".

אורי הרים את עיניו ונבוכ. תשומת לב כל המתפללים הופנתה אליו. הצדיק לא הותיר לו זמן למבוכה והאיץ בו לספר מנין בא האתרוג הזה. ואורי סיפר...

"האתרוג שלך הוא באמת מיוחד במינו", נענה הצדיק כשסיים אורי את סיפורו. "זהו ריחה של המצווה הגדולה שקיימת כשהצלת משפחה בישראל!".

"חזור לביתך", הורה לו הצדיק, "והייה מנהיג בישראל. אולם לפני כן, אנא הרשה גם לנו לברך על האתרוג שלך".

ואורי זה אכן נעשה מנהיג גדול בישראל, הלוא הוא - רבי אורי מסטרליסק.

אורי היה שמו. התגורר בעיר יאנוב, ושימש מלמד לילדים קטנים. משכורתו הצנועה והדלה בקושי הספיקה לפרנסת המשפחה. אך לא איש כמותו יתלונן. גם אשתו נשאה בעול ועסקה בעבודות שונות כדי להביא עוד כמה פרוטות הביתה.

מדי שבוע היה אורי מניח בצד זהוב אחד, אותו היה מפריש ממשכורתו הדלה. גם בימים קשים, של עוני ומחסור, לא נמנע מלשים בקופה את הזהוב הקבוע.

בתום השנה, בעשרת ימי תשובה, היה פותח את הקופה, סופר חמישים זהובים שהצטברו בה במשך השנה, נפרד מאשתו ומילדיו ויוצא לדרך.

מצווה אחת היתה יקרה לו ביותר, ועבורה היה חוסך מלחמו במשך השנה: מצוות ארבעת המינים. הון רב נהג לשלם כדי להשיג אתרוג יפה ומהודר לחג הסוכות. כל אנשי העיר ידעו שאתרוגו של אורי המלמד הוא היפה והמהודר ביותר, והיו באים בהמוניהם לקיים בו את המצווה.

שוק האתרוגים הגדול נמצא בלמברג. לשם מגיעים האתרוגים היפים והמהודרים ביותר. אורי הולך רגלי. כסף לשכור עגלה, אין לו. אך אין הדרך קשה עליו; נהנה הוא להתאמץ עבור המצווה.

בפונדק דרכים עצר למנוחת ביניים. שתי כוס משקה, ועם ערב היום נעמד בפינת החדר לתפילה. בעיצומה של תפילת שמונה עשרה הגיעה לאוזניו צעקה נוראה, ולאחריה קולות גניחה ואנחות.

מיד כשסיים להתפלל יצא אורי לחצר לראות מה קרה. אולי יוכל לעזור במשהו? בחוץ ראה את הפונדקאי מנסה להרגיע איש שפניו מפיקים ייאוש ומצוקה, כשמדי פעם הוא מפליט מחזהו אנחה עמוקה.

הלה, עגלון לפי מראהו, עמד ובכה ללא הרף. התברר שאירע לו אסון - בשעת נסיעה בדרך, צנח סוסו הזקן והעיף, ומת.

"נשבר מטה לחמי", בכה האיש, "מנין אביא עכשיו לחם לפיות ילדיי? אין לי ברירה אלא לשים קץ לחיי", זעק מרות, תוך שהוא מנפנף בשוטו.

"אסור להתייאש", ניסה אורי לנחמו, "שים את מבטך בקב"ה והוא יכול לעזור". אך דבריו לא הועילו. "מי יוכל לעזור לי?", קרא העגלון בייאוש, "מי יתן לי עכשיו סוס שעולה הון עתק!".

"יש ברשותי סוס טוב, ששווי 80 זהובים", פנה אליו לפתע הפונדקאי. "אני מוכן למכרו לך, נוכח האסון שקרה לך. אתן לך את הסוס תמורת 50 זהובים בלבד".

"חמישים זהובים?!", זעק העגלון, "אין לי בכיסי אלא חמישה. אוי לי ואוי לילדיי. אין עוד טעם לחיי"...

אותו רגע התעוררו רגשותיו של אורי. בכיסו נמצאים 50 זהובים. בכסף הזה הוא יכול להציל את מטה לחמו של היהודי האומלל!

סיפור לחול המועד

בסוכה. היהודי נדהם. "מה זאת אומרת?!", תמה, "אני רוצה לקיים את מצוות סוכה". אך המארח בשלו: אין הוא יכול לאפשר לו את הכניסה לסוכה.

"מארח מוזר", חשב האורח בליבו ופנה לבית השכן. חשב לבקש מהשכנים להתארח בסוכתם. למרבה פליאתו, גם משפחה זו סירבה לפתוח בפניו את דלת סוכתה. תוצאות דומות השיג לתדהמתו הגוברת גם אצל יתר השכנים. אט אט החל היהודי להבין שאין אלו סתם מקרים. הרבי, כך מסתבר, ציווה על בני הקהילה שלא יכניסוהו בשום פנים ואופן לסוכה. אך מדוע הוציא הוראה מוזרה כל כך?!

מיואש ומבולבל כיוון פעמיו לעבר בית הצדיק. "האם כך משלמים לי עבור הטובה שעשיתי?!?", קבל. "נעתרתי לבקשתכם ונשארתם כאן, במקום זה, במשך כל ימי החג במקום לבלות בנעימים עם משפחתי, על-מנת לזכותכם במצווה, ואתם מונעים ממני מצווה חשובה לא פחות, מצוות ישיבה בסוכה?!".

"זהו הדין", מרגיעו הרבי. "אם אין אתרוג, אין מברכים עליו. אם אין סוכה, פטורים גם מן החיוב לשבת בה".

"אין סוכה?!", דברי הרבי הקפיצו את האיש. "הרי בעיר אלפי סוכות!"

"מה אפשר לעשות?!", נענה הרבי באדישות מעושה.

"רבי", זעק האיש בעיניים דומעות, "אנא רחם עלי ותן לי לשבת בסוכה. אני מוכן לתת את כל הוני כדי לא להפסיד את המצווה".

"אם תוותר על ההבטחה שנתתי לך, בדבר חלקך בגן עדן, אתן לך מיד לשבת בסוכה", אמר הצדיק בקול שלוו ומתון.

היהודי האורח קפא על עמדו כשהוא נבוך. מלחמה פנימית קשה התלקחה בליבו. האם יוותר על ההבטחה הנפלאה רק כדי לקיים מצוות סוכה? ואולי כדאי לשלם את המחיר הגבוה, לוותר על הסוכה, כדי לזכות בגן עדן?

והוא החליט. "רבי", אמר בקול בוטח ונחוש. "אני מוותר על הבטחתך. מה בצע לי בגן עדן אם אינני יכול לחיות כיהודי ולקיים את מצוות סוכה ככל עמנו בני ישראל. אנא הנח לי לקיים את מצוות סוכה!"

חייך לבבי זרח על פניו של הרבי. "הנך מוזמן לסעוד עמנו בסוכה. ועכשיו אני שב ומבטיחך: מקומך בגן עדן שמור לך, עמי במחיצתי. לא רציתי שתזכה בגן עדן רק בזכות חושך המסחרי. רציתי שתהיה ראוי לכך. ועכשיו, כשהוכחת מסירות נפש על קיום מצווה, הינך ראוי באמת להיות עמי במחיצתי בגן עדן!"

חג הסוכות הלך והתקרב, ובכל העיר ברדיצ'וב אין אפילו אתרוג אחד לקיים בו את המצווה. אין אתרוג לצדיק, רבי לוי יצחק, ואין אתרוג אף לאחד מיהודי העיר.

עצוב רבי לוי יצחק וככל שמתקרבים ימי החג, מעמיק צערו. שליחים נפוצו בכל הסביבה. ביקרו בכל השווקים, חיזרו על כל בתי היהודים באזור, ארבו בדרכים, אולי ייתקלו ביהודי הנושא עימו אתרוג לחג הסוכות.

המאמצים נשאו פרי. נמצא יהודי שהיה בדרכו לביתו, ובידו, ממש לא ייאמן: אתרוג מהודר. ולא זו בלבד, ברשותו של היהודי גם לולב, הדסים וערבות. מי היה מעלה על דעתו מציאה מושלמת ונפלאה כזו?

בשמחה גדולה ביקשו השליחים מהיהודי למכור להם את האתרוג. הציעו לו מחיר גבוה ומפתה. אולם היהודי מסרב. האתרוג אינו למכירה. שלו הוא. גם הוא יהודי המחויב בנטילת ארבעת המינים.

לא הועילו הפצרות ותחנונים. השליחים ניסו לבקשו שיואיל לפחות להתעכב בברדיצ'וב ולשהות עימם בימי חג הסוכות, כדי שיוכלו גם בני העיר לברך ולצאת ידי חובת המצווה בזכות האתרוג היחיד שבידו.

היהודי לא ניאות. מתנגע הוא אל אשתו ואל ילדיו. זה זמן רב שנעדר מביתו ובדעתו לחגוג בחיק משפחתו. אך בני ברדיצ'וב לא ויתרו. במאמץ שכנוע אחרון התחננו בפניו: לכל הפחות ייכנס נא אל הצדיק רבי לוי יצחק. לזאת נענה היהודי.

"זכות גדולה נפלה בחלקך", ניסה הרבי לשכנעו. "כל הקהילה הגדולה תוכל בזכותך לקיים את המצווה החשובה". אך היהודי בשלו. ברצונו לשוב לביתו ולעשות את החג במחיצת בני משפחתו.

כשראה הצדיק שדבר לא יזיזו מדעתו אמר לו: "אם תישאר כאן לחג הסוכות, אני מבטיח לך שתהיה איתי במחיצתי בגן עדן". להבטחה שכזו אי אפשר לסרב. הבטחה מפורשת להיות בגן עדן יחד עם הצדיק רבי לוי יצחק! היהודי נענה לעיסקא' ונשאר בעיר. מפה לאוזן עברה הבשורה, וכהרף עין שבה השמחה לשכון בלבבות היהודים המתכוננים לחג הממשמש ובא.

אחרי תפילת ערבית, בלילו הראשון של החג, סר היהודי האורח לעבר הסוכה הצמודה לאכסניה בה השתכן. הוא היה במצב רוח מרומם מאוד. הכבוד הגדול שזכה לו מבני העיר והמחשבה על גן העדן המובטח לו סיפקו לו די והותר סיבות להיות שמח. בלב גדוש שמחה עמד להיכנס לסוכה ולקיים את מצוות הישיבה בסוכה. הפתעה מאוד לא נעימה ציפתה לו. בנימוס אך בתקיפות הסביר לו מארחו, כי הכול הוא יכול לתת לו, רק לא לשבת

סיפור לחול המועד

את דרשתו פתח המגיד מקלם בציטוט פסוק מספר ישעיהו - "שמעו אליי אבירי לב הרחוקים מצדקה". המגיד הקשה: "אם רחוקים הם מצדקה, כיצד סבור הנביא כי יאזינו לדבריו?".

ומיד השיב: "אלא מדובר בנדיבים שכל ימיהם פתחו את ידם לצדקה, אך בשלב כלשהו בחייהם הם עצמם מתרחקים ממנה!".

אחר כך פתח המגיד ותיאר דיון הנערך בשמים. תיאורו היה חי כל כך, עד שכל הנוכחים בבית המדרש חשו כאילו הוויכוח מתנהל מול עיניהם.

נושא הדיון היה מצוקתם של החקלאים ובעלי המלאכה במוגילוב, שנזקקים לקבלת הלוואה בעת הצורך ואין ידם משגת להקים קרן מתאימה.

המלאך מיכאל, מגינם של ישראל, הביא לפני כיסא הכבוד את התנאים והאמוראים, אשר הגו בתורה ועסקו במלאכה. התנא הקשיש שמאי, ובידו כף סיידים ופלס. בן הפלוגתא שלו, הילל הנשיא, ובידו הגרזן לחטיבת עצים. רבי יוחנן הסנדלר ורבי יוסי בר חלפתא הבורסקאי. רבי יהושע ורבי יצחק הנפחים. גם אבא זמרא החייט בא. וכולם ממליצים טוב על חבריהם למטה - בעלי המלאכה ממוגילוב, ההולכים בעקבותיהם, בדרך המלאכה, התורה והמוסר.

המגיד סוקר את הקהל ונוכח כי ר' ישעיה הגביר מרותק לדברים. הוא ממשיך בדבריו:

"מתייצב המקטרג ואומר: בעלי המלאכה במוגילוב הם אכן יהודים תמימים וישרי דרך, אבל היכן הם העשירים שבידם לתת את שלושת אלפים הרובלים החסרים ואינם נותנים?".

"באותו רגע מתפרץ למקום מלאך המוות. 'רק תנו לי רשות ומיד אפתור את הבעיה', הוא מבקש. 'עוד הלילה אביא לכאן את נשמתו של יהודי ישיש ורב נכסים המתגורר במוגילוב, וכך יושג הכסף הדרוש, שהרי בצוואתו הקדיש ממון רב לצדקה ולגמילות חסדים".

קול בכי חנוק נשמע בבית המדרש. זה היה קולו של ר' ישעיה, שהבין היטב למי מכוונים דברי המגיד.

בנימה רכה ומלטפת פנה המגיד אל ר' ישעיה ואמר: "יודע אני כי רחב לב אתה וכי בימי חיך הפרשת ממון רב לצדקה. למה לחכות ליום אחרון. עשה את המצווה היום, בעודך חי, מרצונך הטוב!".

כשדמעות זולגות על לחייו קם ר' ישעיה והבטיח קבל עם ועדה להעביר מיד את שלושת אלפי הרובלים לקופת הגמ"ח של בעלי המלאכה במוגילוב.

כך קם והיה הגמ"ח.

אחד המגידים המפורסמים היה המגיד מקלם. הוא נהג לנדוד בין הערים והעיירות ולעורר את לב ישראל לאביהם שבשמים.

אחת הערים שנהג לפקוד מדי פעם הייתה מוגילוב. השפעתו על בעלי המלאכה שם הייתה רבה. בזכות דרשותיו ופעולתו בעיר, נוסדו בה שיעורים קבועים בספרי מוסר והלכה. אנשי מלאכה ועובדי כפיים נעשו במשך הזמן בקיאים בספרים כ'חובת הלבבות', 'מסילת ישרים' ובספרי הלכה.

ההערכה כלפי המגיד הייתה כה גדולה, שכל אימת שהיה מגיע לעיר, היו בעלי המלאכה עוזבים את מלאכתם ורצים לקבל את פניו.

פעם אחת, כשהופיע המגיד בעיר, בא אליו חקלאי יהודי תושב המקום והעלה לפניו בעיה. לדבריו, עשירי העיר אכן נותנים צדקה בעין יפה, והעניים והנזקקים מקבלים את צורכיהם, אולם בני המעמד הבינוני, בעלי מלאכה וחקלאים כמותו, נקלעים לא אחת לקשיים כלכליים.

"איננו רוצים לקבל צדקה, חלילה, אלא הלוואה. במשך חודשים רבים יש לנו הוצאות רבות, ואת השכר לעמלנו אנחנו רואים רק בתקופת האסיף הבאה. כדי לעבור את תקופת הביניים אנו נזקקים להלוואה, ואין ממי לקבלה", טען האיש.

על פי חוקי הימים ההם, כדי לפתוח קופת מלווה כזאת, הכרח היה שיימצאו בה לפחות חמשת אלפים רובל. אנשי העיר החלו לייסד קרן כזאת, אבל הסכום שהתאסף היה רחוק מהסכום הנדרש.

"כמה כסף כבר יש בקופה?", התעניין המגיד.

"אלפיים רובל", השיב האיש. המגיד הבטיח לעשות כמיטב יכולתו.

מיד החל המגיד לבדוק מי מתושבי העיר מסוגל להשלים את הסכום החסר. הברור הפנה אותו אל ר' ישעיה שור. ר' ישעיה היה איש בא בימים, תלמיד חכם ועשיר מופלג.

ר' ישעיה השיב בשלילה. האמת היא שלא היה קמצן כלל וכלל. להפך, מרביתם של אלפיים הרובלים שכבר היו בקופה נתרמו על ידו. טענתו הייתה, כי גם אחרים צריכים להשתתף במצווה.

כאשר המגיד ניסה להפציר בו טען ר' ישעיה, כי בצוואתו כבר הנחיל הון רב למטרות צדקה ובהן גם לקופת הגמ"ח. "כבר נתתי את חלקי", הבהיר, "אנא הניחוני לנפשי".

לר' ישעיה שור היה בית מדרש משלו, שבו לא ניתנה דריסת רגל לדרשנים ולמגידים. המגיד מקלם החליט שהדרך לשכנע את ר' ישעיה עוברת על ידי דרשה בבית מדרשו. הוא נעזר בסנדלר, שבדיוק באותם ימים תפר נעליים לגביר, וזה הצליח לשכנעו להזמין את המגיד לדרוש באופן חד פעמי בבית מדרשו.